

Jop van Heesch

Eens in de zoveel tijd eet ik avond met m'n huisgenoten, zetten we als achterafje een pot koffie en zitten we wat na, om ritueel overvallen te worden door een diep gesprek. Meestal is het niveau het laagste van het laagste, maar zo niet, dan vergrijpen we ons aan de filosofisch, wetenschappelijk en maatschappelijk meest gewaagde onderwerpen. Zo gaat het de ene keer over of porno nou wel of niet ranzig is en de andere keer over herinvoering van de doodstraf. Zo verzinnen we na mie, babi pangang, bami en saté ajam synoniemen voor 'kut' en na boerenkool met worst wat de zin van het leven is. En zo maken we op een zwoele zomeravond ruzie over het thema van het huisfeest¹ en op een kille winteravond over dat van een recent bezocht symposium.

Wat het eigenlijke onderwerp was, de avond dat ik me ongerust begon te maken, is me niet bijgebleven, maar op een gegeven moment verzeilde ik in een - voor een bèta - bizarre situatie: ik vertelde over m'n studie én had vijf² mensen aan m'n lippen hangen. Ik stelde dat het steeds duidelijker wordt dat mensen helemaal niet zo rationeel zijn als ze zelf denken en dat de greep die de meeste mensen op zichzelf denken te hebben nonsens is, dat de helft van wat je bedenkt niet klopt, dat het eigenlijk maar een zootje is in het menselijk brein en bladbladibla. Als argumenten gebruikte ik voorbeelden die ik me enigszins herinnerde: de split-brain patiënt waarvan de rechter hemisfeer gekieteld wordt en de linker het lachen vervolgens verklaart met: "jullie stellen ook zulke rare vragen", het merendeel van proefpersonen dat zweert dat de auto uit het verhaaltje dat ze net gehoord hebben rood was, terwijl er geen kleur genoemd is³ en hoe je, door het visuele systeem om de tuin te leiden, bloemetjesbehang dwars door iemands hoofd kan zien.

De geschrokken reacties die dit opleverde, had ik niet verwacht en ze hebben me aan het piekeren gebracht. In hoeverre is mijn mensbeeld de afgelopen drie jaar af beginnen te wijken van dat van anderen? Hoe gezond is het dat ik me verbaas over alles wat goed gaat, in plaats van over wat niet? Is het overdreven om te denken dat de ontrafeling van het menselijk denken een ontmaskering zal zijn van hoe mensen zichzelf zien? Gelukkig zie ik ons nog niet als machines, tenminste niet gevoelsmatig. Anders zou ik me, denk ik, niet meer zo mens voelen als dat ik me nu voel. Maar door wat wij mensen over onszelf leren, lijkt langzaam de magie van het mens zijn te verdwijnen. Ik kan niet zeggen dat dit me bang maakt, maar wel dat het er bij mij toe bijdraagt wetenschap niet al te serieus te nemen en alles daarbuiten, van gezellig een hapje eten tot dom ouwehoeren, des te meer:

1 "hoeren en pooiers" versus "het oerwoud"

2 vijf!

3 afhankelijk van de gesuggereerde snelheid van de auto

